

KURZII – DESTINUL UNUI POPOR FĂRĂ ȚARĂ

Marinela GÎTLAN

Facultatea de Științe Socio-Umane, Departamentul de Științe Politice, Relații
Internaționale și Studii Europene
Masterat: Diplomația Apărării
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Abstract: *Kurd history is a neverending fight for territory and statal recognition. Kurds are spread over many countries and they strive for having their own state, therefore they organize themselves in military faction such as PKK. They have been used as a manipulation tool in order to serve the interests of some powerful countries. The Kurd problem is not going to be cleared soon, for more than one reason: Kurds themselves are quite divided as ethnic group, and a Kurd state is not desired by the international interests, as it would become a significant power, owing large amounts of territory and vast fuel resources.*

Keywords: Kurds, independence, PKK, conflict, Turkey

Kurzii sunt descendenții direcți ai mezilor, un mare popor nomad de origine și cultură indo-europeană, înrudit cu perșii. În sec. IX î.e.n. mezii se stabilesc în Podișul Iranului, un platou înalt ce va fi cucerit ulterior de către perși. Teoriile contemporane care consideră că strămoșii cei mai apropiați sunt mezii, aduc numeroase argumente lingvistice și istorice. Până în sec. al XVI-lea există puține date despre această națiune. Bazinul etnic al formării poporului kurd a fost în Caucaz.

În Antichitate trăiau într-o zonă vastă cuprinsă astăzi între Iran, Siria, Liban, Irak, Turcia, URSS (sau ca granițe naturale - între Munții Anatóliei la NV, râurile Tigru și Eufrat la SE, iar partea de SV cuprinde pusturile Iranului, (Figura 1). Teritoriul etnic pe care kurzii locuiesc însumează aproximativ 500.000 – 530.000 de km², deși nu există granițe bine delimitate. Aceștia vorbesc limba kurdă (cu majore diferențe lingvistice) și utilizează trei tipuri de alfabete: cei din Turcia scriu cu caractere latine, cei din spațiul ex-sovietic folosesc alfabetul chirilic, pe când cei din zona Iran, Irak au preluat scrierea arabo – persană.

Din punct de vedere confesional, majoritatea se declară ca fiind musulmani suniți ¹ (80%). O parte dintre kurzi păstrează religia tradițională, alevită, iar în Liban se întâlnesc kurzi creștini.

¹ Suniții cred într-un singur Allah, sunt descendenți ai lui Ali, recunosc mai multe cărți religioase decât șiiții și sunt mai deschiși spre schimbări;

Astăzi populația kurdă numără între 35 – 40 de milioane de oameni ce trăiesc în special pe teritoriul Turciei (cam 20 de milioane; ceea ce reprezintă 45% din totalul kurzilor și 21 – 25% din populația Turciei), Iran (7-9 milioane, adică 14% din populația iraniană), Irak (4 - 6 milioane), Siria (1,5 – 2 milioane), Liban (aproximativ 300.000), în fostele republici ale URSS se găsesc aproximativ 300.000 de kurzi. Se întâlnesc de asemeni și în Europa, America, Australia, însă numărul lor este foarte mic.

Figura 1- Harta Kurdistanului¹

Istoria kurzilor de la mezi până la emblematicul lider din zilele noastre, Abdullah Öcalan, reprezintă o suită de confruntări sângeroase pentru obținerea independenței.

O primă scindare a kurzilor se petrece în 1639, în timpul ocupației persane, când s-a înființat Kurdistanul Persan (la sfârșitul sec. al VIII-lea) și a dinastiei persane de origine kurdă, Zand.

1

<https://www.google.ro/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwic88zdqujLAhWKbxQKHclAACYQjRwIBw&url=https%3A%2F%2Fresurseislamice.wordpress.com;> (accesat în 2 februarie 2016).

În secolul al XIX-lea sultanul Mahmud al II-lea cucerește Kurdistanul și îl anexează Imperiului Otoman (în 1834). Din acest moment începe lupta de eliberare de sub dominația otomană, luptă ce se duce și astăzi, urmărindu-se același scop: crearea și recunoașterea statului unitar, independent Kurdistan.

Totuși problema kurdă izbucnește exploziv după primul război mondial, când poporul kurd prezintă Marilor Puteri o cerere de independență.

În această perioadă se destramă Imperiul Otoman, moment favorabil realizării visului kurzilor de a avea propria țară, recunoscută internațional.

Tratatul din 10 august 1920 încheiat la Sèvres între Marile Puteri și Turcia răspundea afirmativ acestui deziderat, drept urmare în 1921 s-ar fi creat și recunoscut statul independent Kurdistan care ar fi cuprins teritoriile din SE Anatoliei și NE Irakului.

Tratatul semnat de mandatarii sultanului Mehmed al VI-lea, prevedea faptul că Imperiul Otoman nu păstra în Europa decât Istanbulul, iar în Asia doar partea occidentală a Anatoliei, mai puțin regiunea Smyrna (Izmir), adică o regiune de aproximativ 420.000 de km².

Articolele 62 și 64 prevedeau crearea unui „teritoriu autonom al kurzilor” înglobând sud-estul Anatoliei.

În paralel, în Azerbaijan autoritățile sovietice înființează în 1920 provincia autonomă “Kurdistanul Roșu”, desființată 9 ani mai târziu.

Turcia iese victorioasă din războiul cu Grecia (1919-1922) și obține revizuirea clauzelor Tratatului de la Sèvres. Noul Tratat de pace de la Lausanne, din 1923, împarte teritoriile locuite de kurzi între Turcia, Siria și Irak.

După proclamarea Republicii Turce de către Mustafa Kemal în octombrie 1923, legislația noului stat nu recunoaște kurzii ca minoritate, iar pe fondul a numeroase revolte reprimare violente, Kurdistanul turc este declarat “zonă militară”, accesul străinilor fiind interzis din motive de securitate (interdicție menținută până în 1965).

Într-o primă fază, Turcia susținea că populația kurdă și turcii alcătuiesc un singur popor (în primul parlament al Turciei erau 70 de reprezentanți ai kurzilor). Nu mult după acest episod, în 1924, Constituția turcă prevede că toți locuitorii sunt turci, kurzii nefiind recunoscuți ca minoritate națională.

Astfel, prevederile tratatului de la Sèvres nu prind niciodată contur concret, întrucât Turcia ocupă teritoriile disputate și revendicate de kurzi, în timp ce regiunile kurde din Irak și Siria intră sub mandat britanic, respectiv francez. Aceste state nu reprezentau țări suverane, ci zone controlate de puterile menționate.

Așadar, s-au trasat granițe noi, fără a se ține cont de diversitatea populației din acele regiuni și de conflictele istorice, cum ar fi cele de ordin etnic sau religios. În anul 1973, Turcia, Iranul și Irakul semnează de comun acord o serie de măsuri punitive contra kurzilor, care se revoltă continuu începând cu anul 1970, iar după lovitura de stat din 1980, armata turcă ocupă militar teritoriile kurde din interiorul granițelor sale.

Kurzii se radicalizează și mai mult, astfel că ia naștere mișcarea revoluționară cu accese extremiste, celebrul PKK sau Partidul Muncitorilor din Kurdistan.

Urmează o perioadă grea în istoria kurzilor, caracterizată de represiuni militare, deportări masive în Podișul Anatoliei, adoptarea unei legi cu privire la turcizarea kurzilor prin rebotezare cu nume turcești, izolarea minorității, interzicerea de a-și satisface stagiul militar în armata turcă, de a fi create partide politice sau de a avea instituții de învățământ.

În Turcia s-a petrecut o negare a identității kurde, chiar s-a interzis folosirea numelui de “kurd” și “Kurdistan”.

Mustafa Kemal Atatürk, președintele Turciei, a procedat la asimilarea acestei minorități la populația turcă, fapt care a provocat o serie de revolte împotriva conducerii turce, mai ales în perioada cuprinsă între anii 1925-1938, confruntări aspru reprimare de forțele militare turcești; comunități întregi au fost masacrate, localități incendiate și deportări în masă.

Și în țara vecină, Irak, la Sulemania, în 1930 s-a petrecut un eveniment ce a avut un ecou puternic: a fost organizată o răscoală a kurzilor condusă de Mahmud Barzani, acest fapt reprezentând primul act de manifestare a conștiinței naționale a kurzilor din statul irakian.

Între anii 1940-1950, Mahmud Barzani devine simbolul de eliberare a kurzilor din Irak și va coordona în 1961 o răscoală de proporții.

Un nou val de revolte petrecut în anii '80 în zona irakiană este reprimat violent în cadrul operațiunii “Anfal”,¹ în care armata guvernamentală a făcut uz inclusiv de rachete și bombe cu napalm. Aproximativ 100.000 de kurzi s-au refugiat la acea vreme în Iran.

După încheierea, în anul 1988, a operațiunilor trupelor irakiene asupra kurzilor irakieni (în perioada de sfârșit a războiului irano-irakian), numeroși militanți PKK s-au refugiat din Turcia în nordul Irakului, unde și-au organizat baze militare de antrenament și au cumpărat armamentul capturat de militanții kurzi locali de la trupele lui Saddam Hussein.

După acest episod sângeros, Mahmud Barzani va obține de la șeful statului irakian, Saddam Hussein, recunoașterea limbii și culturii kurde.

Drept urmare, la 11 martie 1974, președintele irakian a acordat o autonomie relativă în Kurdistan, cu „Legea pentru autonomie în zona kurdă”, care prevedea că „limba kurdă ar trebui să fie limba oficială pentru educația kurzilor”. Aceasta permitea de asemenea alegerea unui consiliu legislativ autonom care își controla propriul buget.

În tot acest timp kurzii au fost susținuți financiar de către SUA; astfel, au înființat instituții de învățământ cu predare în limba kurdă.²

În martie 1991, în contextul Războiului din Golf, kurzii din Irak organizează o nouă campanie militară împotriva regimului Hussein, însă trupele guvernamentale lansează o contraofensivă devastatoare în urma căreia aproximativ un milion de kurzi se refugiază în Iran, iar alte 450 - 500.000 se îndreaptă spre Turcia.

¹ În războiul dintre Iran și Irak din anii 1980, aproximativ 180.000 de kurzi au căzut victimele lui Ali Hassan al-Majid, supranumit "Ali Chemicul", vărul lui Saddam Hussein, care a urmărit exterminarea kurzilor. Vezi Barrett R., *The Islamic State, The Soufan Group*, New York, 2014, pp. 13-21. <http://www.clarionproject.org>; (accesat în 2 februarie 2016).

² *Re-configuring the Middle East: IS and Changing Demographics*, Rajaratnam School of International Studies. <http://www.mei.edu/content/article/caliphs-revenge> septembrie 2015; (accesat în 2 februarie 2016).

Conducerea de la Ankara nu acceptă un influx masiv, de teama destabilizării situației interne, astfel că majoritatea lor rămân expuși în munți. Trupele lui Saddam, lipsa hranei, a apei și frigul provoacă în jur de 1000 morți zilnic în rândul refugiaților kurzi.

După sfârșitul războiului, alimentând mai mult sau mai puțin politicile anti-regim ale grupurilor kurde și arabe šiite, ONU a decis crearea în nordul Irakului a unei “zone kurde de securitate”, în care survolarea aeriană era interzisă, kurzii urmând să beneficieze de un grad sporit de autonomie.

De asemeni, și kurzii din Iran s-au mobilizat și au proclamat în 1946 Republica Kurdă de la Mahabad,¹ care va fi anihilată de forțele armate unite ale Iranului și Irakului.

După cel de-al doilea război mondial apare o scindare în rândul kurzilor, determinată de independența Irakului (aflat până atunci sub dominație britanică) și a Siriei (aflată sub mandat francez); rămâne în continuare o problemă spinoasă în Turcia, unde urmașii lui Mustafa Kemal (Atatürk) duc aceeași politică discriminatorie la adresa minorității kurde.

De aceea, aici va apărea cea mai puternică organizație de gherilă: Partidul Muncitoresc din Kurdistan, PKK, înființat pe 27 nov. 1978 și condus de embelmaticul Abdullah Öcalan până la capturarea sa din 1999, când conducerea va fi preluată de Murat Karayilan.

În Orientul Mijlociu kurzii reprezintă astăzi o forță de necontestat, chiar dacă influența lor nu se poate impune în mod decisiv.

Astfel, în Irak, aceștia dispun de autonomie externă, de o structură statală ce are capitala la Erbil, înregistrând peste 6 milioane de locuitori.

Kurzii din acest teritoriu au beneficiat de susținere externă (SUA, UK, Franța), deoarece au constituit o forță militară necesară în toate conflictele din zonă: războiul contra regimului Hussein sau în recentul conflict sirian, împotriva jihadiștilor ori a trupelor lui Assad.

În prezentul război dintre Statul Islamic și forțele aliate ale SUA, kurzii din Irak asigură un front de aproximativ 1.000 de km în fața teroriștilor SI.

În acest context, Turcia recunoaște importanța Kurdistanului irakian, cu care are relații economice.

De același regim favorizant și susținut de marile puteri se bucură, de asemeni, kurzii din Siria, care și-au organizat o structură proto-statală laică, având un parlament unde sunt reprezentate inclusiv minoritățile.²

Kurzii sirieni sunt o putere militară importantă din partea nordică a statului. Ajutați de aviația americană, au reușit să înfrângă combatanții din SI la Kobane, oraș aflat la frontiera cu Turcia.

Literatura de specialitate susține ideea conform căreia în regiunile unde legăturile entice trec dincolo de frontiere, problemele “domestice” nu pot fi separate de relațiile dintre state.

¹ Se presupune că a fost înființată cu ajutor sovietic; a ființat doar un an până când teritoriul a reintrat în posesia Iranului. Vezi Ward Clarisa, *The origins os ISIS: Finding the birthplace of Jihad*, 4 noiembrie 2014, <http://www.cbsnews.com/news/the-origins-of-isis-finding-the-birthplace-of-jihad/>; (accesat în 2 februarie 2016).

² <http://www.nytimes.com/2014/01/04/world/middle-east/fighting-in-falluja-and-ramadi.html> (accesat la data de 27.12.2015).

Această idee aplicată crizei kurde dezvăluie o preocupare deosebită a strategilor țărilor din regiune și din afara ei care caută soluții pentru a asigura o fragilă stare de stabilitate din Orientul Mijlociu.

O misiune extrem de dificilă, având în vedere ca poporul kurd a fost folosit de multe ori ca “instrument” de apărare, de ofensivă sau de destabilizare. Nu de puține ori s-a alimentat, voluntar, separatismul în scopul atingerii unor obiective externe sau de securitate.

De pildă, conducerea de la Teheran a subvenționat insurgența membrilor PKK în Turcia, în anii '90, așa cum și Siria a primit membri ai PKK în taberele sale de antrenament.

Rival al Iranului, Irakul a spijinit din umbră revolta kurzilor iranieni din anii '60, iar în perioada războiului irakiano-iranian, guvernul de la Teheran a susținut kurzii irakieni financiar și cu armament.

În anii '90, forțele de securitate din Turcia organizează periodic incursiuni în nordul Irakului pentru a distruge rețeaua locală a PKK. Acest aspect era prevăzut într-un acord semnat de cele două state și permitea armatei turce să pătrundă 12 mile pe teritoriul Irakului cu scopul de a urmări sau anihila milițiile PKK.

În contextul pregătirilor intervenției militare americane în Irak din 2003, problema kurdă a redevenit subiect de discuție în agenda relațiilor turco-americane.

Reprezentanți politici și militari ai celor două țări s-au întâlnit la Washington și au purtat convorbiri despre iminentul atac asupra Irakului. Agenda de lucru a prevăzut și subiectul kurd, considerat important din punct de vedere strategic în zonă.

În această situație, Turcia a condiționat co-participarea la incursiunea din Irak și permisiunea de a pune la dispoziție forțelor coalitiei internaționale baza militară de la Incirlik.

Astfel, generalii turci revendicau, în schimb, să poată interveni într-un eventual stat kurd, să li se refuze kurzilor preluarea orașelor Kirkuk și Mosul (cunoscute drept uriașe câmpuri petrolifere), regimul care va succeda lui Saddam Hussein să aibă susținere și recunoaștere internațională (era exclus un președinte kurd), iar SUA să nu se folosească de gherilele kurde Peshmerga¹ în războiul contra lui Saddam Hussein.

Complexitatea acestei situații explică de ce nu se poate găsi o soluție unanimă, unitară pentru problema kurzilor, de ce aceștia sunt divizați sau chiar rivali, de ce sunt tratați diferențiat.

Analiști politici și militari au stabilit trei nivele cauzale pentru care astăzi kurzii reprezintă un subiect fierbinte ce nu și-a găsit o soluție concretă, definitivă, plauzibilă.

Primul nivel, sistemic, invocă existența unor deficiențe structurale în cooperarea internațională coroborate cu absența unei dorințe reale de prevenire și rezolvare a conflictelor.

În cazul celui de-al doilea nivel, subsistemic regional, trebuie menționat faptul că Turcia este stat membru NATO, iar SUA (ca și Israelul) deține baze militare în Kurdistanul istoric, în apropierea statelor ostile: Iran, Siria (și Irak, până în 2003). În acest caz, Turcia e în ipostaza de

¹ După revoluția irakiană, Barzani se întoarce în anul 1958 și fondează o temută armată de gherilă denumită sugestiv – Peshmerga (“cei ce merg spre moarte”, în traducere liberă). <http://www.politico.com/magazine /story/2014/06/the-massacre-strategy-107954.html> (accesat la data de 27.12.2015).

contrapondere la fundamentalismul iranian din Caucaz și Asia Centrală precum și la secularismul radical de stânga al Siriei.¹

În consecință, SUA nu poate invoca oficial abuzurile armatei turce din Kurdistan, păstrând diplomatic și strategic o relație de cordialitate cu Ankara.

La nivel regional (cel de-al treilea nivel), este evident faptul că un Kurdistan unificat ar însemna un stat puternic care ar administra singur importante și uriașe rezerve de petrol din regiunea Mosul - Kirkuk, apoi ar însuma o suprafață egală cu cea a Turciei, cu o populație semnificativă ca număr (a patra din zonă cu 35-40 de milioane de persoane), fără a mai discuta de poziția geografică de excepție din punct de vedere strategic sau economic.

S-ar putea crede că niciun stat vecin din regiune nu își dorește cu adevărat să existe un Kurdistan unitar, autonom.

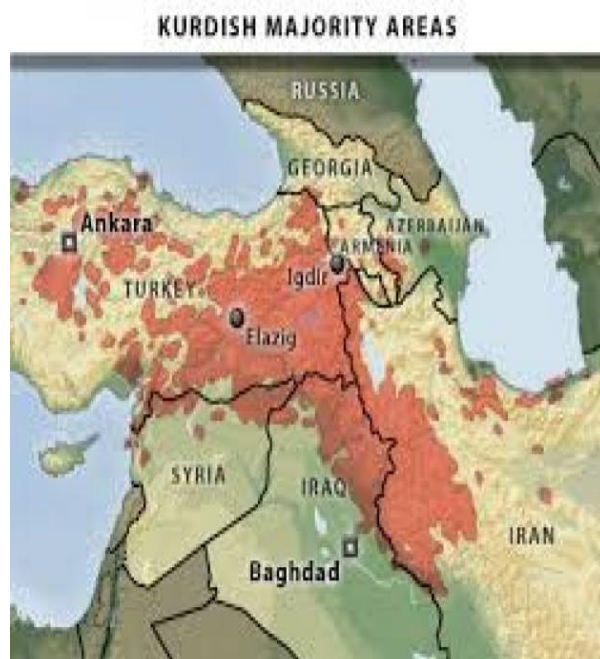

Figura 2. Zonele cu populație majoritar kurdă²

¹ http://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/ResearchNote_20_Zelin.pdf ; (accesat la data de 04.01.2016).

²https://www.google.ro/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjM_r6WrOjLAhXCwxQKHbcOA7cQjRwIBw&url=http%3A%2F%2Fakrockefeller.com%2Fblog%2Fkurds-the-muslim-worlds-unworthy-victims%2F&bvm=bv.117868183,d.bGg&psig=AFQjCNH0Vru0oUg_Oo8yeui1MTXq2k95xLA&ust=1459425060746852; (accesat la data de 04.01.2016).

Partidul muncitorilor din Kurdistan (PKK)

PKK reprezintă o organizație kurdă militară naționalistă, de stânga, înființată în 1974 la Ankara de către Abdullah Öcalan, având sediu în Kurdistanul irakian și în Turcia, fiind catalogată de SUA, NATO, (Turcia, mai ales), ONU, UE drept o grupare teroristă.

Acest partid a început să manifeste în 1984 interes pentru obținerea unor drepturi culturale, politice și auto-determinare pentru kurzii din Turcia, dând astfel naștere unor conflicte violente între armata guvernamentală și combatanții PKK (se estimează un număr de 40.000 de victime, de ambele părți).

Timp de aproape patru decenii PKK a luptat pentru crearea unui stat suveran, fapt văzut de Turcia ca pe o amenințare la integritatea statală.

Încă de la înființarea PKK, Ankara sesizează pericolul, mobilizează trupe (aproximativ 36.000 de militari) și, în martie 1995 are loc un sângeros conflict între cele două forțe, militarii turci reușind dispersarea unor grupuri armate ale gherilei, exilarea altora, dar, mai ales, capturarea liderului kurd, Abdullah Öcalan (în 1999).

Armata guvernamentală a ripostat dur: mii de victime, sute de sate majoritar kurde, din SE și E Turciei distruse, mii de persoane s-au refugiat în alte părți ale țării ori în străinătate.

Așadar, confruntările armate dintre turci și militanții PKK au ca obiectiv obținerea independenței kurzilor față de Turcia.

În anii '90, după valuri de confruntări sângeroase, liderii PKK renunță la ideea creării unui stat suveran, însă cer autonomie extinsă.

Între 2009-2011 la Oslo au loc, în secret, negocieri între reprezentanții PKK și ai guvernului turc, privind încetarea conflictului armat, în urma cărora, în 2013, va fi semnat un acord de pace, dorit și susținut din spatele gratiilor de însuși Öcalan.¹

Până la semnarea acordului însă violențele au continuat; în perioada august-septembrie 2010 au loc confruntări sângeroase între cele două tabere.

Situația belicoasă este întreținută de susținerea liderului kurd irakian, Maddoud Barzani, de către Turcia, cu condiția ca acesta să ofere ajutor în acțiunile militare anti PKK de pe teritoriul turc.

Ankara, în schimb, susține ideea unui Kurdistan independent format însă din provinciile kurde din Siria și Irak.

Un episod ilustrativ s-a petrecut în noiembrie 2013, în timpul vizitei lui Maddoud Barzani în Turcia, la Diyarbakir, unde a fost primit cu onoruri militare, rezervate unui șef de stat. Acesta a purtat convorbiri cu Recep Tayyip Erdogan (premier pe atunci), Davidoglu (ministru de externe) și cu Hakan Fidan (șeful comunității de informații).

Întâlnirea dintre Recep Tayyip Erdogan și președintele regiunii autonome kurde din nordul Irakului, reprezintă începutul unei noi ere a relațiilor dintre Turcia și kurzi.

¹ Reynolds Fortress Gabriel Said, *The Emergence of Islam: Classical Traditions in Contemporary Perspective*, Minneapolis, 2012, pp. 34-42.

Potrivit lui Hasim Hasimi (important politician kurd) natura istorică a evenimentului petrecut în localitatea Diyarbakir nu e de ignorat: ”Întâlnirea celor două mari figuri simbolice ale regiunii anunță începutul unor vremuri noi.”

Pentru prima oară, la Diyarbakir, premierul turc a folosit termenul de Kurdistan. ”Am văzut drapelele Turciei și Kurdistanului fluturând unul lângă celălalt. Toate tabuurile au fost spulberate,” a declarat, pentru Deutsche Welle, Hasimi.¹

Jurnalistul Sedat Bozkurt subliniază că: ”Diyarbakir este un fief pro-kurd. Faptul că statul turc reușește să se întâlnească aici cu un lider kurd, înconjurat de drapele kurde, este semnificativ”, apreciind, de asemenea, că evenimentul relevă încrederea în forțele proprii ale Turciei.

”În al doilea rând, indică și încrederea pe care guvernul de la Ankara o are în kurzi, renunțând la îngrijorările de odinioară, privind dorința acestora de separare și divizare”.²

După această întrevvedere, Barzani a oferit o declarație de presă, susținând că: ”armele nu reprezintă o soluție. PKK trebuie să depună armele. Nu voi lăsa ca PKK să se întoarcă în nordul Irakului. Dacă PKK vrea să continue lupta armată, va trebui să suporte consecințele.”³

Ankara a mizat pe influența crescândă a lui Barzani ce s-ar putea dovedi eficientă în tentativa de estompere a simpatiei pro-PKK a kurzilor.

Conducerea Turciei a înțeles că PKK nu e sinonim cu totalitatea kurzilor, că represiunea armată nu aduce victorie sau aplauze din partea comunității internaționale, astfel că a intensificat lucrările demarate pentru construirea proiectului hidroenergetic ”Marele Proiect Anatolian”, având ca scop dezvoltarea și remodelarea celei mai defavorizate regiuni a țării, Anatolia, populată mai ales de kurzi.

După tratatul de la Lausanne, kurzii au fost ignorați, marginalizați ca nație; o dată cu începerea negocierilor de aderare a Turciei la UE, cu intervenția americană din Irak și cu declanșarea conflictului sirian, kurzii au fost readuși în atenția opiniei publice internaționale.

Dorința de aderare a Turciei la spațiul comunitar european, a constrâns-o să-și revizuiască politica față de minoritatea kurdă, iar lupta armată să fie înlocuită de încercarea de integrare a kurzilor în viața socio-politică și economică a țării.

Astfel, în 2009 Partidul Justiției și Dezvoltării, AKP, aflat la conducerea guvernului, promite drepturi culturale kurzilor (fără a fi înregistrate progrese semnificative).

În 2012, AKP a inițiat negocieri cu liderul kurd, Öcalan, aflat în detenție. Acesta a garantat retragerea rebelilor în munții Qandil din Irak precum și încetarea ofensivei aramate, cerând în schimb amendarea legii antiteroriste, care prevedea că orice persoană sau grupare ce critică statul este considerată teroristă.

¹ Drăghicescu Vlad, *Deschidere fără precedent a Turciei față de kurzi*, articol publicat pe 19.11.2013 și preluat de <http://www.dw.com/ro/deschidere-f%C4%83r%C4%83-precedent-a-turciei-fa%C5%A3%C4%83-de-kurzi-a-17239878>; (accesat la data de 04.01.2016).

² *Ibidem*.

³ Unteanu Cristian, ”O nouă perspectivă explozivă în Orientul Apropiat,” *Adevărul*, <http://adevarul.ro/international/in-lume/o-noua-perspectiva-explozie-orientul-apropiatmarele-kurdistan->; (accesat la data de 04.01.2016).

Drept urmare, PKK și-a retras o parte din trupe în nordul Irakului, în timp ce conducerea de la Ankara a permis studierea în limba kurdă în câteva instituții private de învățământ.

Populația kurdă reprezintă astăzi o forță politică importantă, tocmai de aceea și-a câștigat un număr însemnat de locuri în Parlamentul de la Ankara.

La ultimile alegeri legislative, Partidul Popular Democrat, HDP, și-a asigurat 80 de locuri în forumul Marii Adunări Naționale (ce are 550 de locuri), iar la alegerile prezidențiale din 2014, Selahattin Demirtaş, candidatul din partea HDP, a obținut 10% din voturi.

După arestarea lui Öcalan, Partidul HDP, ramura politică a PKK a adoptat o politică pacifistă, prin încheierea acordului de pace din 2013 cu Guvernul turc, a abandonat proiectele secesioniste și s-a integrat în viața economico-politică a Turciei.

Din păcate, acordul istoric semnat în 2013 între forțele PKK și cele guvernamentale a fost încălcat în 2015, o dată cu raidurile armatei turcești asupra pozițiilor PKK din nordul Irakului.

Analiștii militari consideră că între Turcia și PKK există un conflict asimetric sau de joasă intensitate, aducând ca argumente faptul că Turcia, un stat puternic, modern, se opune unei entități politico-militare de tip non-statal, cu resurse de putere net inferioare și mult diferite de cele ale statelor.¹

În al doilea rând e necesar a lua în considerare ideea că acest conflict implică obligatoriu ostilități de dimensiuni moderate și de intensitate relativ redusă între cele două forțe militare, dintre care PKK nu este organizată într-un mod convențional și nici nu poate fi pe aceeași poziție cu armata turcă din punct de vedere tehnic sau numeric.

De reținut e și faptul că războiul dintre PKK și trupele guvernamentale turcești se încadrează în categoria conflictelor interne, întrucât se desfășoară chiar pe teritoriul Turciei.

Strategia de apărare a Turciei în raport cu PKK poate fi caracterizată în funcție de două etape de referință; prima este cuprinsă între 1984 – 1999, dominată fiind de acțiuni teroriste, conflicte sângeroase, culminând cu capturarea liderului Öcalan, iar a doua etapă determinată de acțiunile politice începând din anul 2000 până astăzi.²

Văzând că ofensiva și violențele nu asigură succesul în realizarea dezideratului kurd - de a obține independența -, conducerea PKK a schimbat tactica belicoasă cu cea a politicii. Această nouă cale a constituit un blocaj în procesul de aderare a Turciei la UE.

Poziția Turciei în cadrul conflictului sirian nu e una comodă; pe de o parte, continuă ostilitățile contra kurzilor, iar pe de altă parte, e amenințată tot mai des de iminența atacurilor grupării teroriste jihadiste Statul Islamic, care duce lupte susținute pentru a pune stăpânire pe orașul Kobane, aflat la granița turco-siriană.

¹ Perry Tom and Laila Bassam, *With help from his allies, Syria's Assad looks set to stay*, in „Reuters” Edition US, 10 martie 2015 pe <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-outlook-idUSKBN0M616X20150310>; (accesat la data de 04.01. 2016).

² Călărețu, Alina, „Turcia la răscruce: între conflictul cu minoritatea kurdă și lupta împotriva Statului Islamic,” publicat în *Global New Intelligence*, din 13.10.2014; <https://newsint.ro/global-news/orientul-mijlociu-extins/turcia-la-rascruce-intre-conflictul-cu-minoritatea-kurda-si-lupta-impotriva-statului-islamic/>; (accesat pe 07.03.2016).

În acest caz Ankara se vede nevoită să decidă de va lupta împotriva SI alături de kurzi sau nu. Grea decizie, având în vedere interesele Turciei care urmăresc stoparea activităților separatiste kurde și eliminarea regimului lui Bashar-al-Assad.

Ankara și-ar dori reiterarea scenariului din Irak, unde, în urma unui accord bilateral, a obținut o zonă de control (de 12 mile lângă frontiera comună) și intervenție asupra milițiilor kurde.

Dacă în 2002 PKK a fost listat de UE drept organizație teroristă, în 2008 Curtea Europeană de Justiție a revenit, argumentând că e invalidă catalogarea, deoarece se încalcă principiile Dreptului European, iar de curând Consiliul Uniunii Europene a trecut din nou PKK pe lista organizațiilor teroriste.

În situația actuală din Siria, când PKK a raportat victorii considerabile contra SI, comunitatea internațională intenționează să șteargă din nou PKK de pe lista neagră.¹

Această situație nu e deloc îmbucurătoare pentru Turcia, care privește cu suspiciune intențiile viitoare ale grupării kurde, luând în calcul mai ales echipamentul și sprijinul militar pe care PKK îl primește, formând alături de Peshmaga un front unit, o barieră împotriva SI.

În cazul atacurilor și al luptelor de la Kobane (localitate de frontieră siriano-turcă), Turcia nu a intervenit, cum era de așteptat, ceea ce a provocat un val de proteste din partea kurzilor care atenționează asupra pericolului proximității teroriștilor.

O posibilă intervenție a Ankarei contra SI, ar fi însemnat co-participarea în luptă alături de kurzi, implicit de PKK.

Turcia a combinat cele două operațiuni - împotriva SI și a PKK- într-un război contra terorismului, chiar dacă gruparea kurdă din Siria, foarte apropiată de PKK, și jihadiștii sunt inamici.

După înfrângerile milițiilor aparținând Statului Islamic de la Kobane și Tall-Abyad, Turcia este îngrijorată de avansul armatei kurde în nordul Siriei, dorind să evite o regiune autonomă kurdă la granița sa.

De aici insistența Ankarei de a pune semnul egal între amenințarea jihadistă și cea reprezentată de PKK.

"Chiar dacă cele două mișcări acționează diferit, ele împărtășesc aceleași tactici și obiective", a subliniat într-o declarație pentru cotidianul "Sabah", Ibrahim Kalin, purtătorul de cuvânt al președintelui turc.²

Problema kurdă rămâne în continuare una deosebit de controversată în Orientul Mijlociu, fără a se întrevedea o proximă rezolvare în condiții de înțelegere, pe cale diplomatică.

¹ Pădure, Radu, *Turcia atacă cel mai mare dușman al ISIS*, publicat pe 27.07.2015, <http://www.evz.ro/turcia-ataca-cel-mai-mare-dusman-al-isis.html>; (accesat pe 12.03.2016)

² Declarație preluată de pe siteul <http://www.hotnews.ro/stiri-international-20322646-nevoita-lupte-impotriva-jihadistilor-din-statul-islamic-turcia-incearca-isi-rezolve-problemele-pkk-evite-stat-autonom-kurd-granita-siria.htm>; (accesat pe 01.03. 2016).

Bibliografie:

1. Ayata Bilgin, *The Kurds in the Turkish-Armenian Reconciliation Process: Double-Bind or Double-Blind?*, publicat în nov. 2015; <http://search.proquest.com/docview/1721996875?accountid=142386> (accesat pe 11.03.2016).
2. Călărețu Alina, *Turcia la răscruce: între conflictul cu minoritatea kurdă și lupta împotriva Statului Islamic*, publicat în “Global New Intelligence”, din 13.10.2014; <https://newsint.ro/global-news/orientul-mij-lociu-extins/turcia-la-rascruce-intre-conflictul-cu-minoritatea-kurda-si-lupta-impotriva-statului-islamic/>; (accesat pe 07.03.2016).
3. Chiriac Simona, *Cele mai cumplite genocide din istoria umanitatii*, articol publicat pe siteul <http://www.ziare.com/cultura/istoria-culturii-si-civilizatiei/cele-mai-cumplite-genocide-din-istoria-umanitatei->; (accesat pe 02.03.2016).
4. Digi24, *Menghina celor patru crize din jur*, articol publicat pe 20.07.2015, <http://www.digi24.ro/Stiri/Digi24/Extern/International/Dosarul+Turcia+Menghina+celor+patru+crize+din+jur>; (accesat pe 12.03.2016).
5. Drăghicescu, Vlad, *Deschidere fără precedent a Turciei față de kurzi*, articol publicat pe 19.11.2013 și preluat de pe siteul <http://www.dw.com/ro/deschidere-f%C4%83r%C4%83-precedent-a-turciei-fa%C5%A3%C4%83-de-kurzi/a-17239878>; (accesat pe 11.03.2016)
6. *Kurdistanul și kurzii curajoși*, articol publicat <http://dezvaluiribiz.ro/kurdistanul-si-kurzii-curajosi/>, pe 26.03.2015 (accesat pe 13.03.2016).
7. Nistor Andrei Ștefan, *Un termen de comparație pentru înțelegerea războiului din Liban*, publicat în Revista Institutului Diplomatic Român, anul I, Nr.2, Semestrul II, 2006; (accesat pe 12.03.2016).
8. Pădure Radu, *Turcia atacă cel mai mare dușman al ISIS*, publicat pe 27.07.2015, <http://www.evz.ro/turcia-ataca-cel-mai-mare-dusman-al-isis.html>; (accesat pe 12.03.2016).
9. Unteanu Cristian, *O nouă perspectivă de explozie în Orientul Apropiat: Marele Kurdistan*, articol apărut în “Adevarul” din 15.09.2013, <http://adevarul.ro/international/in-lume/o-noua-perspectiva-explozie-orientul-apropiatmarele-kurdistan->; (accesat pe 01.03.2016).
10. R.M., *Nevoită să lupte împotriva jihadiștilor din Statul Islamic, Turcia încearcă să își rezolve problemele cu PKK și să evite un stat autonom kurd la granița cu Siria*; <http://www.hotnews.ro/stiri-international-20322646-nevoita-lupte-impotriva-jihadistilor-din-statul-islamic-turcia-incearca-isi-rezolve-problemele-pkk-evite-stat->; (accesat pe 01.03.2016).